

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Angelum per medium non posse in instanti moueri, verior opinio infert.
c.2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

CONCLVSTO est, Motus Angeli est in tempore: si sit continuus, in continuo tempore: si vero sit discretus, in tempore non continuo, sed discreto: in huius vero doctrinæ explicationem sequens disputatio futura est.

DISPV. CXC VII.

An motus Angeli per medium, possit esse in instanti.

Angelum per medium moueri posse in instanti, non pauci existimant, c. 1.

Angelum per medium non posse in instanti moueri verior opinio infert, c. 2.

Diluuntur argumenta prioris sententiæ, c. 3.

De motu discreto Angeli, cap. 4.

CAPVT I.

Angelum per medium moueri posse in instanti, non pauci existimant.

NON pauci, nec inferioris notæ Scholastici opinati sunt, Angelum moueri posse motu continuo de vno extremo ad aliud per medium in instanti temporis: ita Albert. in 1. dist. 37. art. 23. & 24. Henricus quod lib. 13. q. 7. Gregor. in 2. dist. 6. q. 3. art. 2. concl. 1. Maior d. 2. q. 12. Marsil. in 2. qu. 7. art. 3. concl. 1. refertur etiam a Greg. in hanc sententiam Hibernicus, Gregor. autem, & Gabr. loco inferius allegando animaduertunt, hic non esse quaestionem de motu continuo successione partium, nullus enim dubitat talem motum esse non posse in instanti, cum habeat in se successionem, quæ tempori necessario æquari debet, sed de motu de extremo ad extremum per medium, hoc enim appellant continuum ratione spatij, etiam si in se partes non habeat: hunc ergo asserunt esse posse in instanti. Excitatis vero Doct. Hibernicus solum dixit non modo fieri posse in instanti, sed etiam necessario, ita fieri debere: ceteri vero tantum affirmant, liberum esse Angeli in instanti, aut in tempore per medium moueri. Omnium autem ratio communis est sumpta ex Arist. 4. Physic. text. 61. ubi probat, corpus in instanti motum iri, si per vacuum moueretur, hac ratione tota causa successionis in motu est resistentia spatij pleni, & quo minor est illa, velocior est motus: ergo, si nulla esset resistentia in medio, motus esset summe velox, summa autem velocitas est in instanti, ergo in instanti moueretur. Hæc ratio, si in corporibus aliquid probat respectu vacui, conuincit etiam in Angelis respectu pleni: nam sicut vacuum corpori nullo modo resistit, sic etiam plenum nullo modo Angeli resistere valet: plenum enim ratione suæ quantitatis, & densitatis solum resistere potest, alteri corpori, quod quantum, & densum est iuxta mensuram densitatis maioris, aut minoris. Ex hoc eodem principio infert Gregor. corpus humanum præditum dote agilitatis eodem modo moueri posse per plenum in instanti, sicut Angelus potest moueri. Hac eadem ratione vtiur Hibernicus, ut probet, non solum Angelum posse per medium in instanti moueri, sed etiam non posse in tempore per medium transire: nam si tota ratio successionis in motu est resistentia medij, non erit libertatis Angeli motum extendere partium successionem, sed necessario in instanti motus esse debet.

ARTIC. III.

CAPVT II.

Angelum per medium non posse in instanti moueri, verior opinio infert.

Opposita sententia videtur amplectenda, quæ affirmat Angelum non posse moueri de extremo ad extremum per medium sine successionem, & continuationem motus: ita docet S. Thomas, Caietanus, & recentiores communiter in hoc art. Bonau. in 1. dist. 37. 2. p. art. 2. q. 3. Ricardus art. 3. q. 1. Aegidius eadem dist. 2. part. quest. 3. Scotus in secundam dist. 2. q. 1. paulo ante solutionem argumentorum, Gal. q. 3. art. 3. si attente legatur, Capreslin 2. dist. 6. quest. 1. art. 1. conclus. 4. Ferrar. 3. cont. gent. a. 1. c. 2.

At vero S. Thomas quem sequitur Caietanus, peculiari quadam ratione voluit hanc sententiam confirmare, quæ talis est, quidquid mouetur, habet in aliquo loco quiescit, debuit esse in illo loco per tempus vsque ad vltimum instanti: omne enim, quod quiescit, eodem modo se habet nunc, & prius, & postea, ac proinde debet permanere vsque ad vltimum esse in eodem loco: quare impossibile est, ut in instanti sit in alio loco per motum, alioquin duo instantia essent sine medio, ergo necesse est in tempore post quietem moueri.

Ego sane fateor omnem quietem, quæ præcedit motum, successum durare per tempus, & habere vltimum esse in vltimo quodam instanti: de ratione quietis esse habere vltimum esse, non video. Non enim implicat contradictionem, ut mobile aliquid sit sub aliqua forma per tempus, & definit esse sub illa per primum non esse, & per primum esse sit sub forma sequenti, atque ita idem instans sit primum esse forme sequenti, & primum non esse precedentis, ut in temporibus, & illuminatione fit: ergo quies ex se non prohibet terminari vltimo esse, sed iuxta inceptionem forme sequenti vno, & alio modo terminari potest: ac proinde non repugnat, Angelum esse in vno loco per tempus vsque ad primum non esse, in quo per primum esse incipiat in alio loco esse, ut ergo probaret S. Thom. inceptionem motus sequenti, non deberet asserere definitionem quietis precedentis, liquidum quies vno, & alio modo se definire potest: & varij modi, quibus definire potest quies, ex vario modo inceptions forme sequenti pendent, ut probatum est.

Atqui si opinio Ferrar. vera esset, quæ docet Angelum non posse in loco esse, nisi per operationem transeuntem, cum nullam Angelus habere possit in corpora virtute propria præter motum secundum locum, & sic incipiat per vltimum non esse, fieret, ut propria virtute Angelus non possit loco moueri, nec locum vlla ratione mutare, nisi per tempus. Verum, cum dictum sit Angelum esse in loco per modum substantiæ, & in possit in instanti incipere esse in loco, & ita multos modos opinandi in hac re Angelus incipiat esse in nouo loco, deferendo priorem, per primum non esse, quod est primum esse sequenti, atque per multi nihilominus asserunt, non posse de extremo ad extremum transire per medium in instanti, sed necessario in tempore transire: si fieri debet, alia ratio querenda est: nunc enim non querimus, an possit vnum locum deferere, & acquirere alium in instanti, sed an de extremo ad extremum per medium in instanti transire possit.

Albert.
Henric.
Gregor.
Maior.
Marsil.
Hiber.

Ratio vero, quam insinuantur Bonau. Ricard. & Scotus iuxta quamlibet opinionem de modo, quo Angelus existit in loco, me quidem iudice, aperte demonstrat, nec virtute propria ipsius Angeli, nec virtute Dei fieri posse, ut Angelus, vel corpus de extremo ad extremum per medium in instanti moueatur. Ratio vero est huiusmodi; vel Angelus simul in eodem instanti est in medio, & sine, seu extremo spatij, vel successione aliqua: neque enim alius modus existendi inter hos duos modos excogitari potest. Si dicas esse in instanti ita, ut per primum non esse desinat existere in vno extremo, & per primum esse constituatur in altero extremo simul, & in medio, hoc quidem fieri non repugnat, si medium, & extremum posterius sunt locus adequatus virtuti Angeli, iuxta ea, quae diximus disp. 191. c. 2. at hoc certe non est moueri de extremo ad extremum per medium, sed de vno in alium locum sine transitu per medium; cum enim simul duratione mobile constituat in alio extremo, & in medio, non potest dici per medium moueri, si quidem particula per aliquod genus prioris denotat: in eo autem casu nullum significare posset.

Hec sane ratio non modo probat, non posse Angelum de extremo ad extremum per medium moueri, sine successione moueri virtute propria, de qua solum loquitur Scotus, verum etiam nec de potentia absoluta Dei: ostendit enim manifestam contradictionis implicationem. Eodem quoque argumento probatur, motum corporis per vacuum sine successione fieri non posse, nam cum corpus implere nequeat totam vacuitatem simul, sed certam partem propriae quantitatis respondentem, efficitur, ut successus solum per motum illum replere possit: verbi causa, si in summitate fistulae vacuae bipedali ponatur aqua pedalis, illa non poterit simul totam fistulam replere, sic enim maiori quantitati, quam suae aquae responderet, quod est absurdum, ergo deberet motu successivo paulatim totam illam inanitatem replere, ac proinde in instanti non moueretur.

Verum huic rationi respondet Gregor. in eodem instanti Angelum esse in caelo, & in terra, & in locis quantumvis distantibus simul, & in medio, & corpus in toto vacuo, quantumcumque magnitudinis sit, non permanenter (inquit ille) sed transiente: & ita posse Angelum per plenum, & corpus per vacuum, de extremo ad extremum per medium in instanti moueri. Hoc tamen responsum verbis potius ludere videtur, quam rem explicare: nam si Angelus est simul in eodem instanti in principio, medio, & sine, etiam si modica sit duratio in illis locis, & solum per instans perfecteretur, dici nulla ratione potest per vnum locum ad alium transire, ut probatum est: quare nec dici poterit esse in medio transiente. Adde, quod cum patres citati disput. 190. c. 3. affirmant Angelum, dum est in caelo, non esse in terra, id etiam intelligunt per instans: nam si per instans vtrobiq; esset, iam sequeretur, dum est in caelo, posse quoque in terra esse.

Præterea posset quis prædictæ rationi hoc modo respondere, particulam *per*, cum dicimus *per medium*, non successionem durationis, sed ordinem aliquem causæ denotare, & ita, etiam si Angelus non sit prius duratione in medio, quam in fine, & extremo spatij, dici nihilominus moueri

Vnde in 1. p. tom. 2.

per medium, quia existentia in medio habet rationem causæ respectu existentiae in extremo: veluti Sol dicitur illuminare aquam per aërem, non quia prius duratione aër illuminetur, quam aqua, sed quia hoc ordine lux Solis illuminat corpora diaphana, ut per modum causæ prius illuminet medium, quam extremum.

Hoc tamen responsum licet subtile videatur, Reicitur, firmum tamen fundamentum non habet, quoniam exemplum allatum simile non est: etenim agens naturale, quale est luminosum, etiam si in instanti in corpus sibi subiectum producat totum effectum, hoc tamen ordine agit, ut indigeat continuatione passivi, in quo effectus eius recipiatur, ita, ut ablata priori parte, in reliquis agere non possit, & ideo recte dicitur Sol illuminare extremum per medium: sed lux producta non dicitur motu secundum locum transire ad extremum diaphani per medium, si simul est vtrobiq;: at corpus, quod mouetur per vacuum, vel Angelus per plenum, non dicuntur operari in spacio continuatione aliqua, sed in seipsis motum secundum locum recipere: quare, nisi prius duratione sint in vna distantia, quam in alia, non dicuntur per vnam in aliam moueri: si enim simul sunt in medio, & extremo, vna erit indiuisibilis distantia: quomodo ergo dicitur, ex vna in aliam per medium moueri?

Præterea recte fieri potest, ut virtus alicuius agentis operetur in spatio cōtinuum, & ratione prioris partis in posteriorem simul in eodem instanti effectus diffundatur, non quidem æqualis cum priori parte, hoc enim esset impossibile: sed adæquate extensus per totum medium, ita ut vna pars ex alia pendeat aliquo modo, quia sine illa produci non posset, ut experimento constat: at vero eandem quantitatem corporis vnius pedis esse simul in vacuo capaci maioris quantitatis, impossibile certe est, etiam potentia Dei absoluta, nisi Deus idem corpus, quasi replicatum constituat in diuersis distantis: tunc autem non moueretur per vnum locum in alium, ut constat: idem de Angelo dicendum est respectu loci sibi adæquati, ut simul esse nequeat in maiori, nisi potentia absoluta Dei: tunc autem non moueretur per vnum locum in alium.

CAPVT III.

Disiuntur argumenta Prioris sententiae.

Argumentum autem desumptum ex vacuo pro priori sententia facile dilui potest: namque probatum est, nullum corpus per vacuum moueri posse de extremo ad extremum per medium sine successione, imo neque simul esse in medio, & extremo, sed in ea sola parte vacui, quæ sua quantitate adæquate repleri potest. Quare aut sententiam Aristot. non probamus, cum dicit corpus per vacuum in instanti necessario moueri; aut asserendum est, id non ex propria sententia docuisse, sed contra eos, qui affirmabant, totam causam successionis motus ex resistentia pleni provenire, & nihilominus in vacuo corpus posse moueri. Dicimus itaque secundum veram philosophiam successionem motus non ex pleni resistentia, sed ex natura quantitatis mobilis provenire, quia talis est, ut prius debeat esse in loco anteriori sibi adæquato, quam in posteriori, nec quamlibet vacuitatem replere possit. Hanc vero resistentiam

S f philo-